

บทที่ 2

ระบบธุรกิจเช่าซื้อ

2.1 ความหมายและลักษณะสำคัญของการเช่าซื้อ

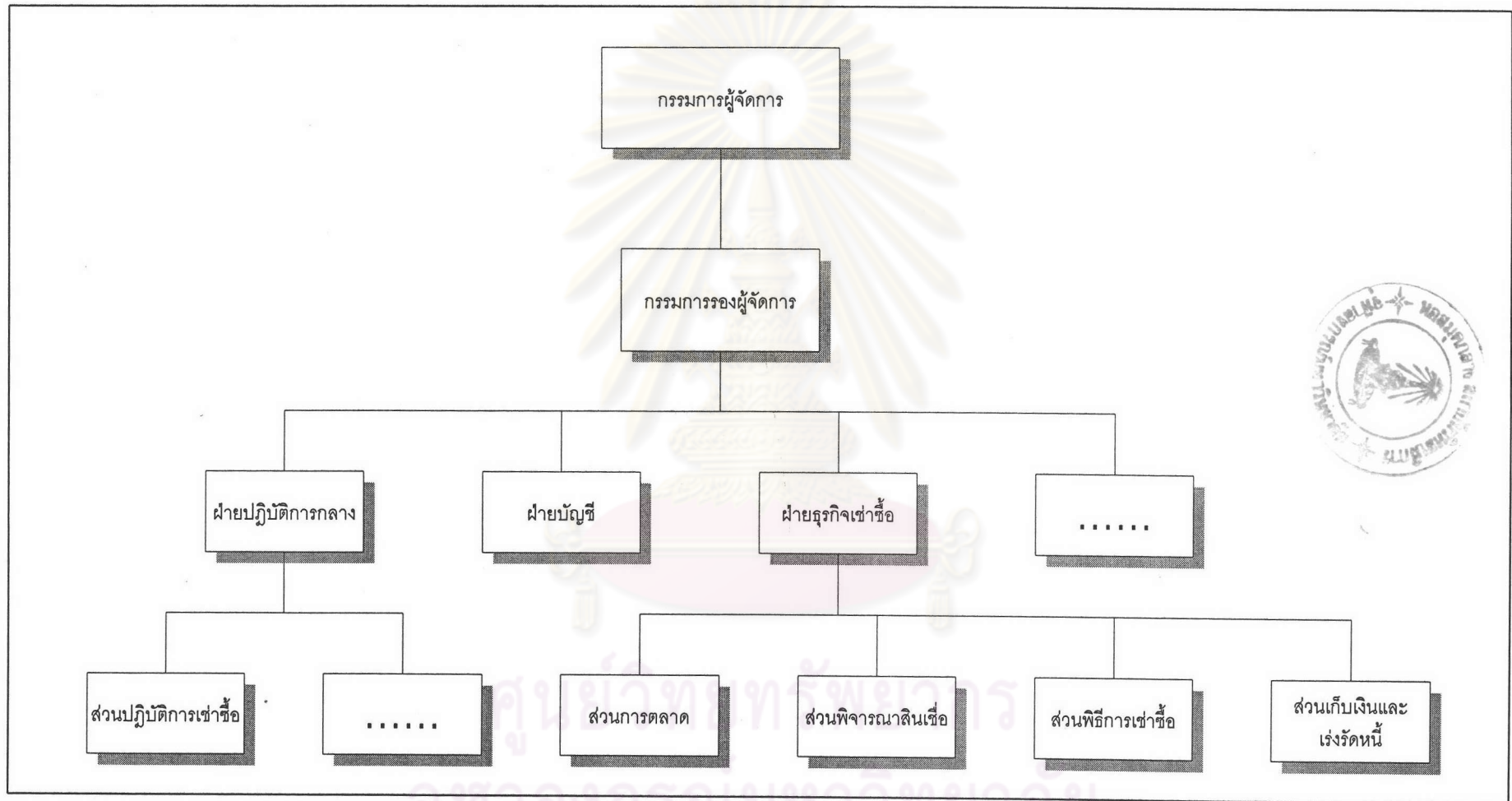
ความหมายของการเช่าซื้อ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 572 การเช่าซื้อ หมายถึง การที่ผู้ให้เช่าซื้อซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน นำทรัพย์สินออกให้เช่า โดยมีเงื่อนไขว่าจะขายทรัพย์สินนั้นหรือว่าจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่าซื้อ โดยที่ผู้เช่าซื้อจะได้รับการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ก็ต่อเมื่อได้ชำระค่าทรัพย์สินนั้นครบถ้วนแล้ว

ลักษณะสำคัญของการเช่าซื้อ

- ทรัพย์สินที่ใช้ในการเช่าซื้อส่วนใหญ่เป็นสิ่งหามทรัพย์
- ผู้เช่าซื้อได้รับทรัพย์สินก่อนการโอนกรรมสิทธิ์
- ผู้เช่าซื้อจะได้รับการโอนกรรมสิทธิ์ เมื่อชำระค่าทรัพย์สินครบถ้วนแล้ว
- ผู้เช่าซื้อจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในระหว่างการผ่อนชำระ เช่น ค่าเบี้ยประกัน ค่าซ่อมแซม ค่าปรับกรณีผิดสัญญา ฯลฯ
- ผู้ให้เช่าซื้อจะมีสิทธิ์ยึดทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อคืนได้ทันที ในกรณีที่ผู้เช่าซื้อผิดสัญญาที่ทำไว้

2.2 การจัดองค์กร

การจัดองค์กรของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ได้มีการจัดองค์กรเพื่อรองรับการดำเนินธุรกิจเช่าซื้อ ดังแสดงตัวอย่างในรูปที่ 2.1 จากรูปดังกล่าวแสดงให้เห็นการจัดองค์กรตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยมีสายบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะฝ่าย หรือส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเช่าซื้อ เท่านั้น ดังต่อไปนี้

รูปที่ 2.1 ผังองค์กรของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ (เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเช่าซื้อ)

2.2.1 ฝ่ายธุรกิจเช่าซื้อ เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่โดยตรงในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจเช่าซื้อ โดยมีผู้อำนวยการฝ่าย ทำหน้าที่ในการบริหารงานในฝ่าย และประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในฝ่าย ธุรกิจเช่าซื้อยังแบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ ตามลักษณะงาน ดังนี้

- ส่วนการตลาด ดำเนินงานด้านการติดต่อหาลูกค้าให้มาทำการเช่าซื้อกับบริษัท และพิจารณาคูณสมบัติของลูกค้าในเบื้องต้นตามกฎหมายเกณฑ์ในการพิจารณาให้สินเชื่อของบริษัท พร้อมทั้งจัดทำใบคำขอเช่าซื้อ เสนอให้กับส่วนพิจารณาสินเชื่อต่อไป

- ส่วนพิจารณาสินเชื่อ ทำหน้าที่พิจารณาใบคำขอเช่าซื้อ โดยจะพิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้ขอเช่าซื้อ และผู้ค้ำประกัน รวมทั้งทรัพย์สินที่ขอเช่าซื้อ และความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ขอเช่าซื้ออย่างละเอียด โดยใช้ข้อมูลในใบคำขอเช่าซื้อในการพิจารณา หากข้อมูลที่มีไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ ส่วนพิจารณาสินเชื่อ มีหน้าที่ต้องหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ มาประกอบการพิจารณา จากนั้นจึงนำเสนอต่อผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติต่อไป

- ส่วนพิธีการเช่าซื้อ มีหน้าที่ในการจัดเตรียมสัญญาเช่าซื้อ สัญญาค้ำประกัน และจัดเตรียมใบสั่งซื้อสินค้า (Purchase order) รวมทั้งมีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการทำประกันภัยทรัพย์สิน การต่ออายุประกันภัย การจดทะเบียนและการเสียภาษีประจำปี (กรณีรถยนต์)

- ส่วนเก็บเงินและเร่งรัดหนี้ ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บเงินค่างวดเช่าซื้อ ค่าเบี้ยประกัน ค่าภาษี รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการผ่อนชำระ รวมทั้งมีหน้าที่ในการติดตามและเร่งรัดในกรณีที่ผู้เช่าซื้อไม่ปฏิบัติตามสัญญา เช่นออกจดหมายเตือนให้ชำระหนี้ ออกจดหมายบอกเลิกสัญญา หรือดำเนินการยึดทรัพย์สิน เป็นต้น

2.2.2 ฝ่ายปฏิบัติการกลาง เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่สนับสนุน การดำเนินธุรกิจของฝ่ายอื่น ๆ โดยจะแบ่งส่วนงานออกตามฝ่าย ที่ต้องให้การสนับสนุน เช่น ส่วนปฏิบัติการสินเชื่อ ส่วนปฏิบัติการเงินทุน ส่วนปฏิบัติการเช่าซื้อ เป็นต้น

- ส่วนปฏิบัติการเช่าซื้อ ทำหน้าที่เกี่ยวกับ การรับชำระ การจ่ายเงิน การ เตรียมเช็คจ่ายค่าทรัพย์สิน ค่านายหน้า ค่าเบี้ยประกัน การรับเงินค่างวดเช่าซื้อ ค่าเบี้ยประกัน ค่าบริการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมทั้งการนำเช็คเข้าเรียกเก็บ จัดทำใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี จัดทำทะเบียนรับจ่ายเงินประจำวัน และรวบรวมเอกสารสำคัญต่าง ๆ เพื่อส่งให้แก่ฝ่ายบัญชี

2.2.3 ฝ่ายบัญชี ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางบัญชี ทั้งรายการรับและรายการจ่าย โดยการนำเอกสารทางบัญชีที่เกิดขึ้นมาลงบัญชี หน้าที่หลักอีกอย่างคือการควบคุมการดำเนินงานของกิจการ โดยการนำเสนอรายงานผลการดำเนินงานของกิจการในรูปแบบข้อมูลทางบัญชี เพื่อให้เห็นถึง

งบการเงินต่าง ๆ ให้ผู้บริหารสามารถสรุปผลการดำเนินงานขององค์กร และนำข้อมูลเหล่านี้ มาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจวางแผน และกำหนดนโยบาย

2.3 ขั้นตอนและวิธีการเช่าซื้อ

การดำเนินงานของธุรกิจเช่าซื้อประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะต้องอาศัยการประสานงานของทุก ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การอธิบายขั้นตอนในการดำเนินงานนี้ ผู้วิจัยจะอาศัยผังทางเดินเอกสารประกอบคำอธิบาย (Document Flow Diagram) มาเป็นเครื่องมือในการแสดงขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน โดยจะแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

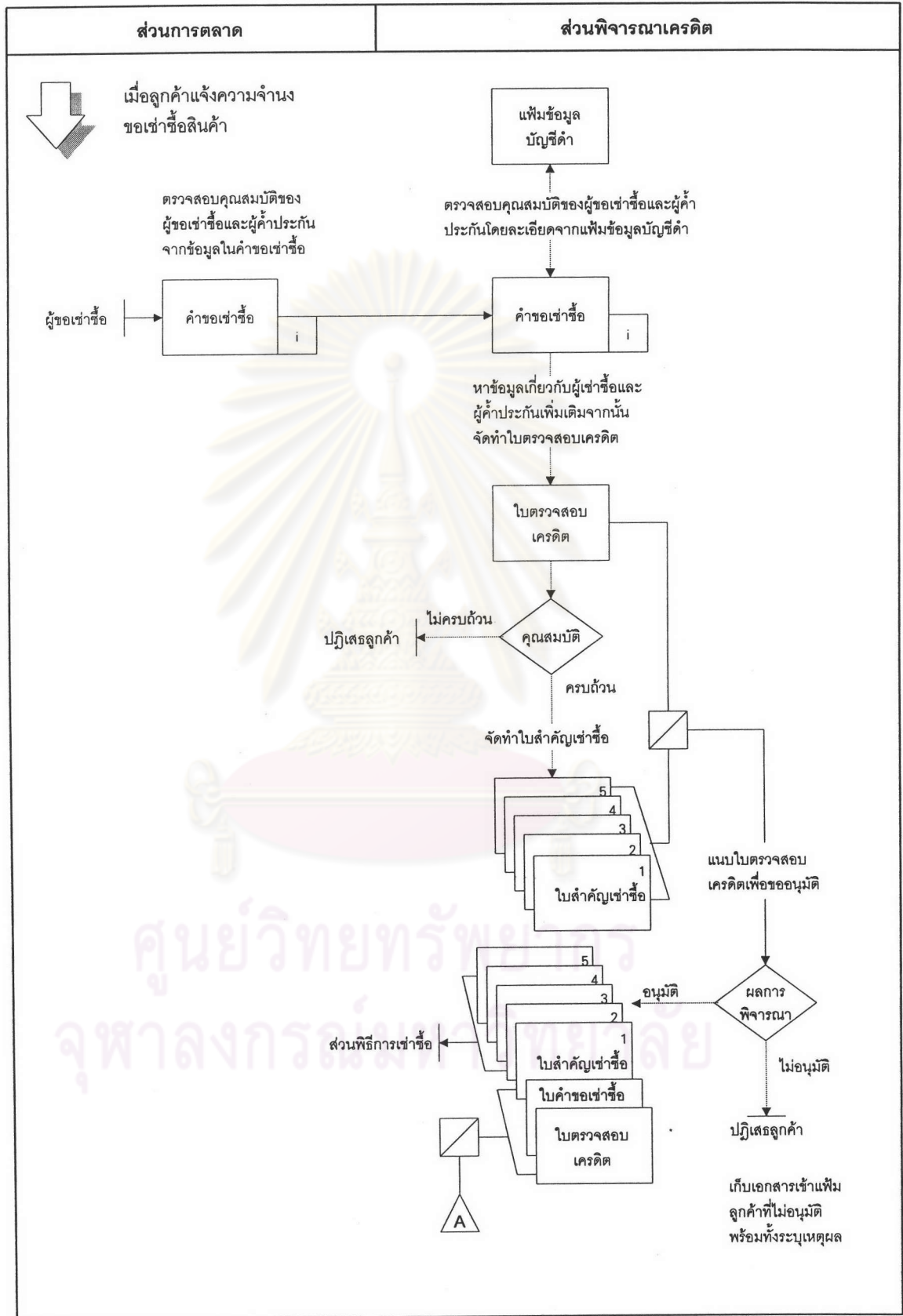
2.3.1 ขั้นตอนก่อนการทำสัญญา เกิดขึ้นเมื่อผู้ขอเช่าซื้อแจ้งความจำนงที่จะทำการเช่าซื้อกับบริษัท ขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาคุณสมบัติและเงื่อนไขต่างๆ ว่ามีความเหมาะสมที่จะให้ทำการเช่าซื้อหรือไม่ ขั้นตอนนี้มีทางเดินเอกสารดังแสดงในรูปที่ 2.2 ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

2.3.1.1 ผู้ขอเช่าซื้อส่งใบคำขอเช่าซื้อให้กับผู้ให้เช่าซื้อ โดยระบุรายละเอียดของทรัพย์สิน เช่น ประเภท, รุ่น ฯลฯ พร้อมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ขอเช่าซื้อและผู้ค้ำประกัน

2.3.1.2 เมื่อผู้ให้เช่าซื้อได้รับใบคำขอเช่าซื้อแล้ว จะพิจารณาคำขอเช่าซื้อ โดยดูความเหมาะสมของทรัพย์สิน และความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity to pay) ของผู้ขอเช่าซื้อ พร้อมทั้งตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอเช่าซื้อและผู้ค้ำประกัน โดยทั้งขอผู้เช่าซื้อ และผู้ค้ำประกันจะต้องไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในบัญชีดำ และถ้าเป็นลูกค้าของบริษัทอยู่แล้ว จะต้องมีความประพฤติในการชำระหนี้ที่ดี

2.3.1.3 เมื่อผ่านขั้นตอนการพิจารณาแล้ว หากไม่อนุมัติให้มีการเช่าซื้อจะมีการบันทึกเหตุผลในการไม่อนุมัติเพื่อเก็บเป็นข้อมูล ในการที่ผู้ขอเช่าซื้อมาขอเช่าซื้อในครั้งต่อไป แต่ในกรณีที่อนุมัติให้มีการเช่าซื้อได้ จะดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 2.2 ผังทางเดินเอกสารขั้นตอนก่อนการทำสัญญา

2.3.2 ขั้นตอนการทำสัญญา ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้ให้เช่าซื้ออนุมัติให้ทำการเช่าซื้อได้ โดยผู้ให้เช่าซื้อจะจัดทำสัญญาและเอกสารต่าง ๆ ขั้นตอนการทำสัญญามีทางเดินเอกสารดังแสดงในรูปที่ 2.3 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.2.1 ผู้ให้เช่าซื้อจะจัดทำสัญญาเช่าซื้อ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ผู้เช่าซื้อ, ผู้ค้ำประกัน, ทรัพย์สินที่เช่าซื้อ, ระยะเวลาในการเช่าซื้อ, การชำระเงินครั้งแรก (Down Payment), การชำระค่าเช่าซื้อรายเดือน รวมทั้งเงื่อนไขอื่นๆ เช่น เงื่อนไขในการคิดค่าเบี้ยปรับ (กรณีชำระเงินล่าช้า) เงื่อนไขในการคิดส่วนลด (กรณีปิดบัญชีก่อนกำหนด) และเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ผู้ให้เช่าซื้อจะต้องปฏิบัติตลอดระยะเวลาของการเช่าซื้อ

2.3.2.2 เมื่อทำสัญญาเช่าซื้อแล้วผู้ให้เช่าซื้อจะติดต่อบริษัทผู้ผลิตหรือ ผู้แทนจำหน่ายเพื่อสั่งซื้อสินค้าตามที่ผู้เช่าซื้อต้องการ

2.3.2.3 จากนั้นเมื่อผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่าย ทำการส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้เช่าซื้อ ทางผู้ให้เช่าซื้อจะต้องทำการชำระเงินค่าสินค้าและค่านายหน้าให้แก่ผู้ส่งมอบสินค้า

2.3.3 ขั้นตอนการรับชำระเงินค่าเช่าซื้อและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาเช่าซื้อ โดยทั่วไปผู้ให้เช่าซื้อจะยินยอมให้ ผู้เช่าซื้อชำระค่างวดเช่าซื้อและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้หลายวิธี เช่น มาชำระที่ทำการของผู้ให้เช่าซื้อ, ผู้ให้เช่าซื้อส่งพนักงานไปเก็บ, ชำระโดยการโอนเงินผ่านธนาคาร เป็นต้น ขั้นตอนนี้มีทางเดินเอกสารดังได้แสดงในรูปที่ 2.4 และมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

ชำระด้วยเงินสด

ผู้ให้เช่าซื้อจะออกไปเสิร์ฟรับเงินและใบกำกับภาษีให้กับผู้เช่าซื้อ และตัดยอดบัญชีลูกหนี้ ณ วันที่ได้รับเงิน

ชำระด้วยเช็ค

- ผู้ให้เช่าซื้อออกไปรับเช็คหรือไปรับเงินชั่วคราวให้ผู้เช่าซื้อ เมื่อได้รับเช็ค
- ลงรายละเอียดเช็คในทะเบียนเช็ครับ
- ในกรณีที่เช็คยังไม่ครบกำหนดเรียกเก็บ ผู้ให้เช่าซื้อจะเก็บเช็คนี้ไว้จนกว่าจะถึงวันครบกำหนดเรียกเก็บ
- ผู้ให้เช่าซื้อพิมพ์รายละเอียดเช็คที่ครบกำหนดเรียกเก็บ พร้อมทั้งรวบรวมเช็คส่งไปเรียกเก็บ และรอผลการเรียกเก็บในวันทำการถัดไป
- ในกรณีที่เช็คเรียกเก็บได้ ผู้ให้เช่าซื้อจะออก ใบเสิร์ฟรับเงิน ใบกำกับภาษีให้ผู้เช่าซื้อ และตัดยอดบัญชีลูกหนี้ ณ วันที่ส่งเช็คไปเรียกเก็บ

- กรณีที่เช็คเรียกเก็บไม่ได้ ผู้ให้เข้าซื้อลงรายละเอียดเช็คคืนในทะเบียน พร้อมด้วยเหตุผลในการคืน จากนั้นแจ้งให้ผู้เข้าซื้อทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป

ชำระโดยการโอนเงินผ่านธนาคาร

- เมื่อผู้ให้เข้าซื้อได้รับแจ้งจากผู้ซื้อว่าได้มีการโอนเงินเข้าบัญชี และผู้ซื้อได้ตรวจสอบยอดเงินกับทางธนาคารแล้วจะออกใบเสร็จรับเงินและใบกำกับภาษีให้แก่ผู้ซื้อ
- ตัดยอดบัญชีลูกหนี้ ณ วันที่ผู้ซื้อโอนเงินเข้าบัญชีของผู้ให้เข้าซื้อ

ในขั้นตอนการชำระค่าเข้าซื้อนี้ ผู้ซื้ออาจจะชำระค่าเข้าซื้อไม่ตรงตามสัญญาที่ระบุ เช่น มีการชำระเงินล่าช้า หรือชำระเงินล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดก็ได้

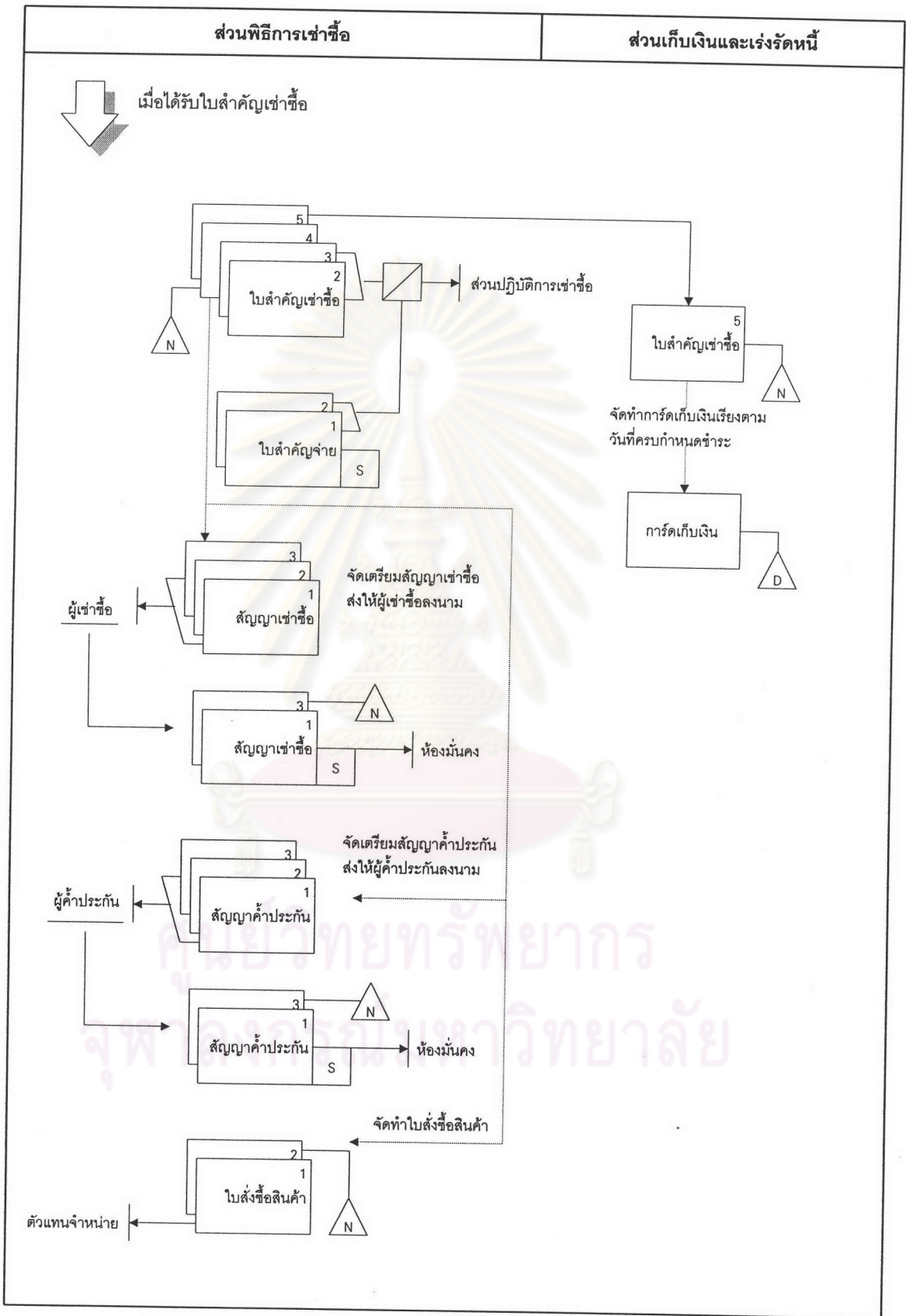
ในกรณีที่ผู้ซื้อชำระเงินล่าช้า ผู้ให้เข้าซื้อจะต้องออกใบกำกับภาษีค้างวดให้ตรงตามกำหนด เพื่อนำส่งกรมสรรพากรและจะมีการคิดเบี้ยปรับชำระค้างวดล่าช้า จากผู้ซื้อ (กรณีที่ผู้ซื้อเข้ามาชำระค้างวดเกินระยะเวลาปลอดดอกเบี้ย) ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาเข้าซื้อแต่แรก โดย

$$\begin{aligned} \text{เบี้ยปรับชำระค้างวดล่าช้า} &= (i \times r \times n) / (365 \times 100) \\ i &= \text{จำนวนเงินค้างวดค้างชำระ} \\ r &= \text{อัตราเบี้ยปรับ (\%)} \\ n &= \text{จำนวนวัน (จากวันครบกำหนดถึงวันที่ชำระเงิน)} \end{aligned}$$

โดยปกติ การคิดเบี้ยปรับชำระค้างวดล่าช้า จะคิดแยกตามการชำระค้างวดแต่ละงวด เนื่องจากแต่ละงวดจะมีระยะเวลาที่ค้างชำระไม่เท่ากัน

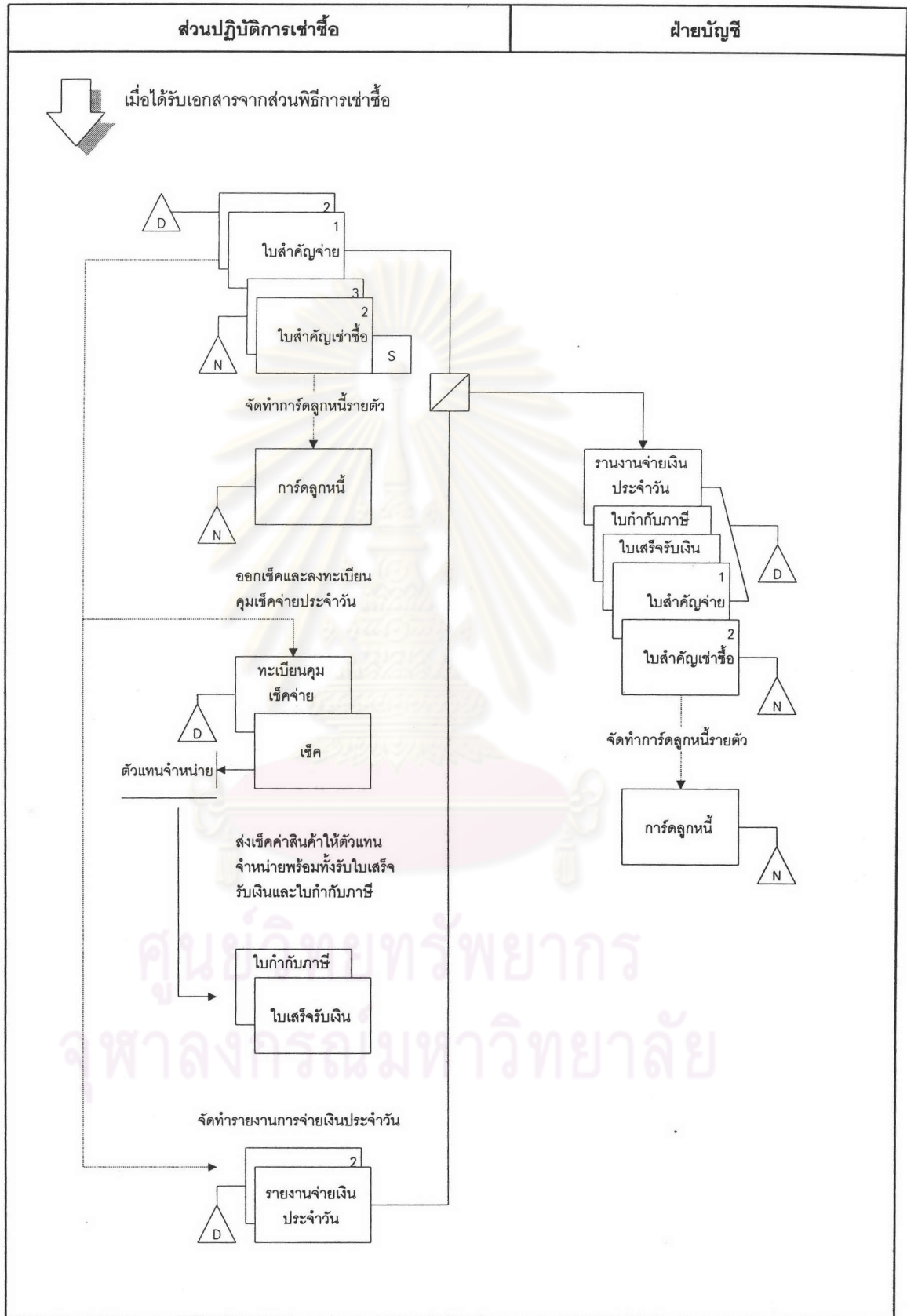
ในระหว่างการชำระเงินค้างวดนี้หากผู้ซื้อรายเดิมต้องการโอนสินค้าที่ตนเข้าซื้ออยู่นั้นให้กับผู้ซื้อรายใหม่ก็สามารถทำได้โดยผู้ซื้อรายเดิมจะต้องชำระเงินค้างวดค้างชำระและเบี้ยปรับ (ถ้ามี) ให้ครบถ้วนก่อน ผู้ให้เข้าซื้อจึงโอนสัญญาเดิมโดยเปลี่ยนรายละเอียดของผู้ซื้อ แต่เงื่อนไขอื่น ๆ ในสัญญาจะยังคงเหมือนเดิม ไปให้กับผู้ซื้อรายใหม่ โดยการชำระเงินค้างวดจะชำระเฉพาะส่วนที่คงเหลือจากสัญญาเดิมเท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

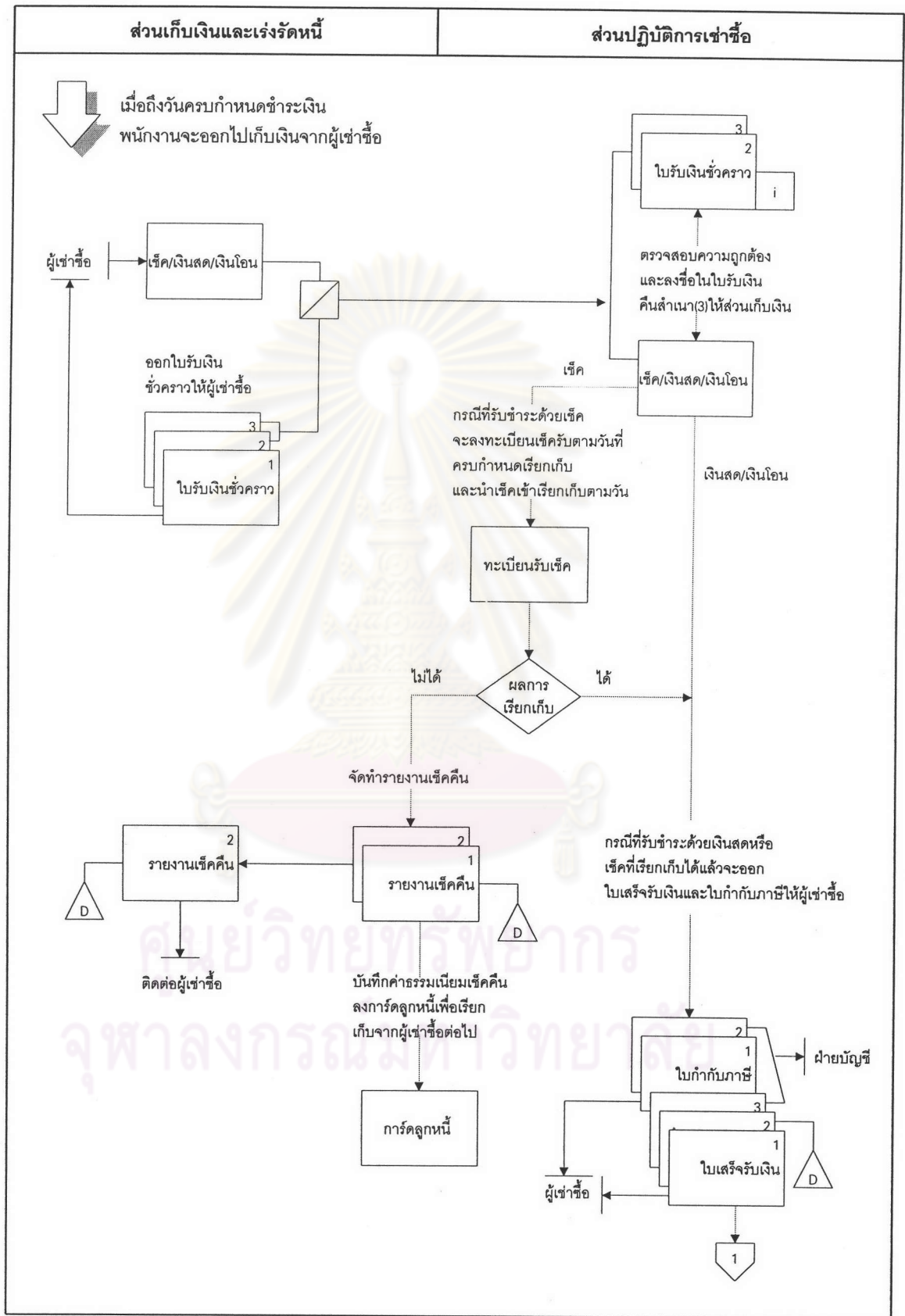

รูปที่ 2.3 ผังทางเดินเอกสารขั้นตอนการทำสัญญา

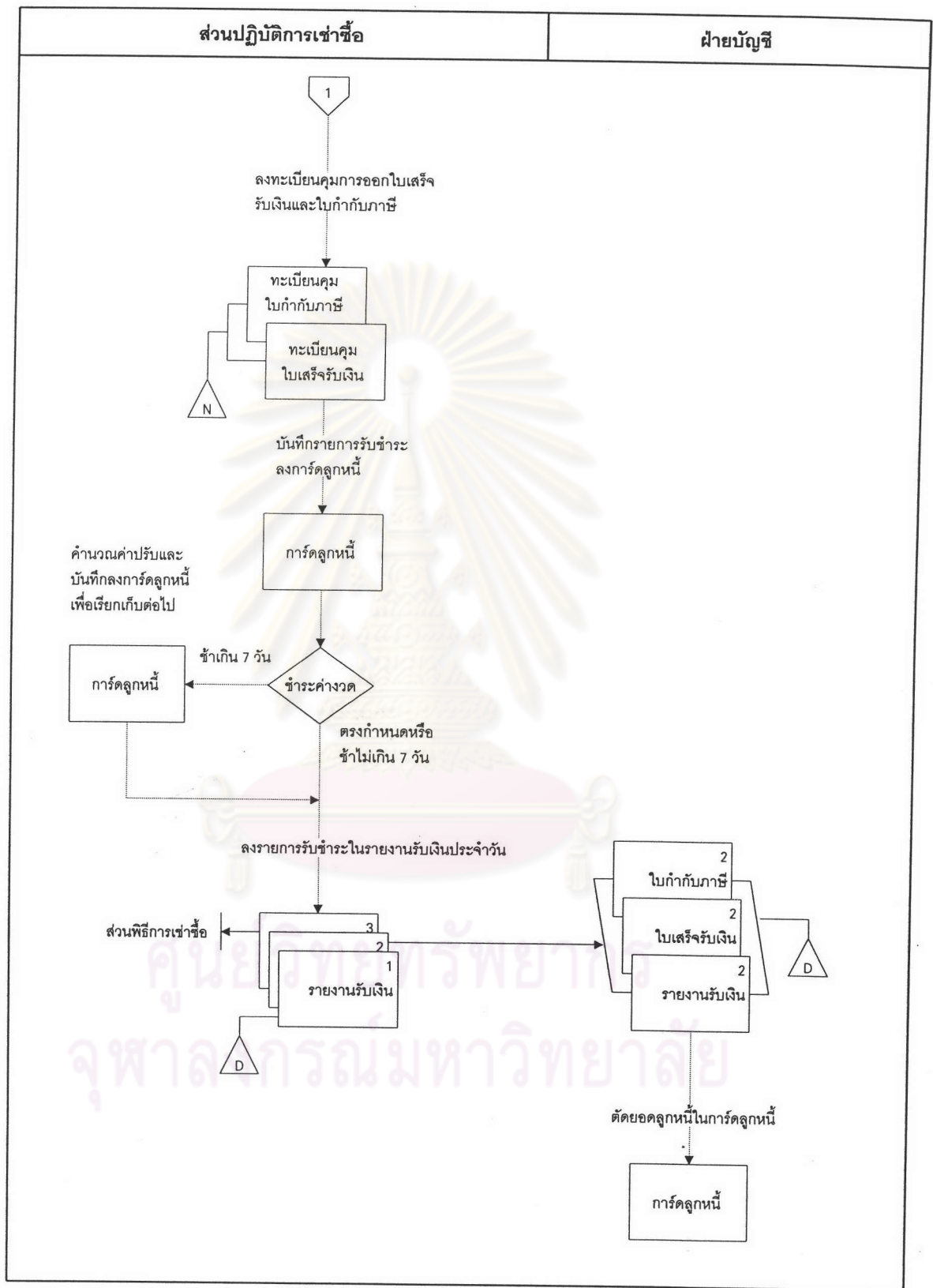

รูปที่ 2.3 ผังทางเดินเอกสารขั้นตอนการทำสัญญา (ต่อ)

รูปที่ 2.4 ผังทางเดินเอกสารขั้นตอนการรับชำระเงิน

รูปที่ 2.4 ผังทางเดินเอกสารขั้นตอนการรับชำระเงิน (ต่อ)

2.3.4 ขั้นตอนงานประกันภัยทรัพย์สิน โดยทั่วไปแล้ว ผู้ให้เช่าซื้อจะระบุให้ผู้ให้เช่าซื้อต้องทำประกันภัยทรัพย์สินเช่าซื้อ ตลอดระยะเวลาของการผ่อนชำระ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในกรณีที่อาจเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน การประกันภัยจะต้องทำประกันกับบริษัทประกันภัยที่ผู้ให้เช่าซื้อเห็นชอบด้วย โดยจะต้องระบุให้ผู้ให้เช่าซื้อเป็นผู้รับผลประโยชน์ และเป็นผู้เก็บรักษากรมธรรม์ประกันภัย ส่วนผู้เช่าซื้อจะต้องเป็นผู้รับภาระในการชำระค่าเบี้ยประกันภัย ขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันภัยสามารถแสดงทางเดินเอกสารได้ในรูปที่ 2.5

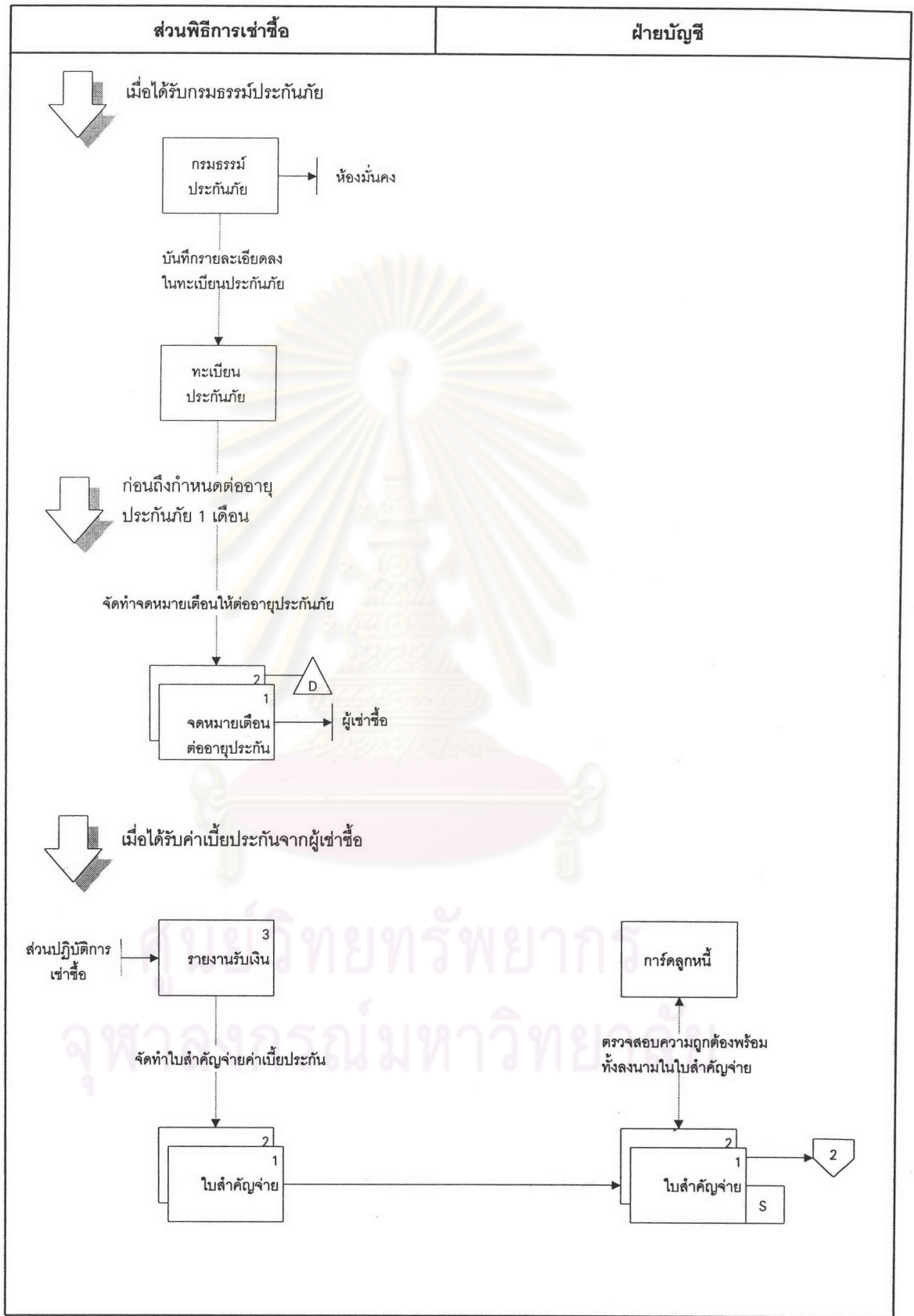
2.3.5 ขั้นตอนงานทะเบียน ในกรณีที่ทรัพย์สินเช่าซื้อ เป็นทรัพย์สินที่ต้องมีการจดทะเบียน เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ผู้ให้เช่าซื้อจะเป็นผู้เก็บรักษาสมุดทะเบียน และเป็นผู้ดำเนินการในการเสียภาษีประจำปี โดยผู้เช่าซื้อเป็นผู้ชำระเงินค่าภาษี ขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับงานทะเบียนสามารถแสดงทางเดินเอกสารได้ในรูปที่ 2.6

2.3.6 ขั้นตอนเมื่อสิ้นสุดสัญญา เป็นขั้นตอนที่ผู้ให้เช่าซื้อได้ชำระค่างวดเช่าซื้อและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จนครบถ้วนแล้ว โดยอาจจะเป็นการชำระทั้งหมดก่อนครบกำหนดตามสัญญา หรือชำระครบถ้วนตามระยะเวลาที่ระบุตามสัญญาก็ได้ การสิ้นสุดสัญญาทั้ง 2 แบบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

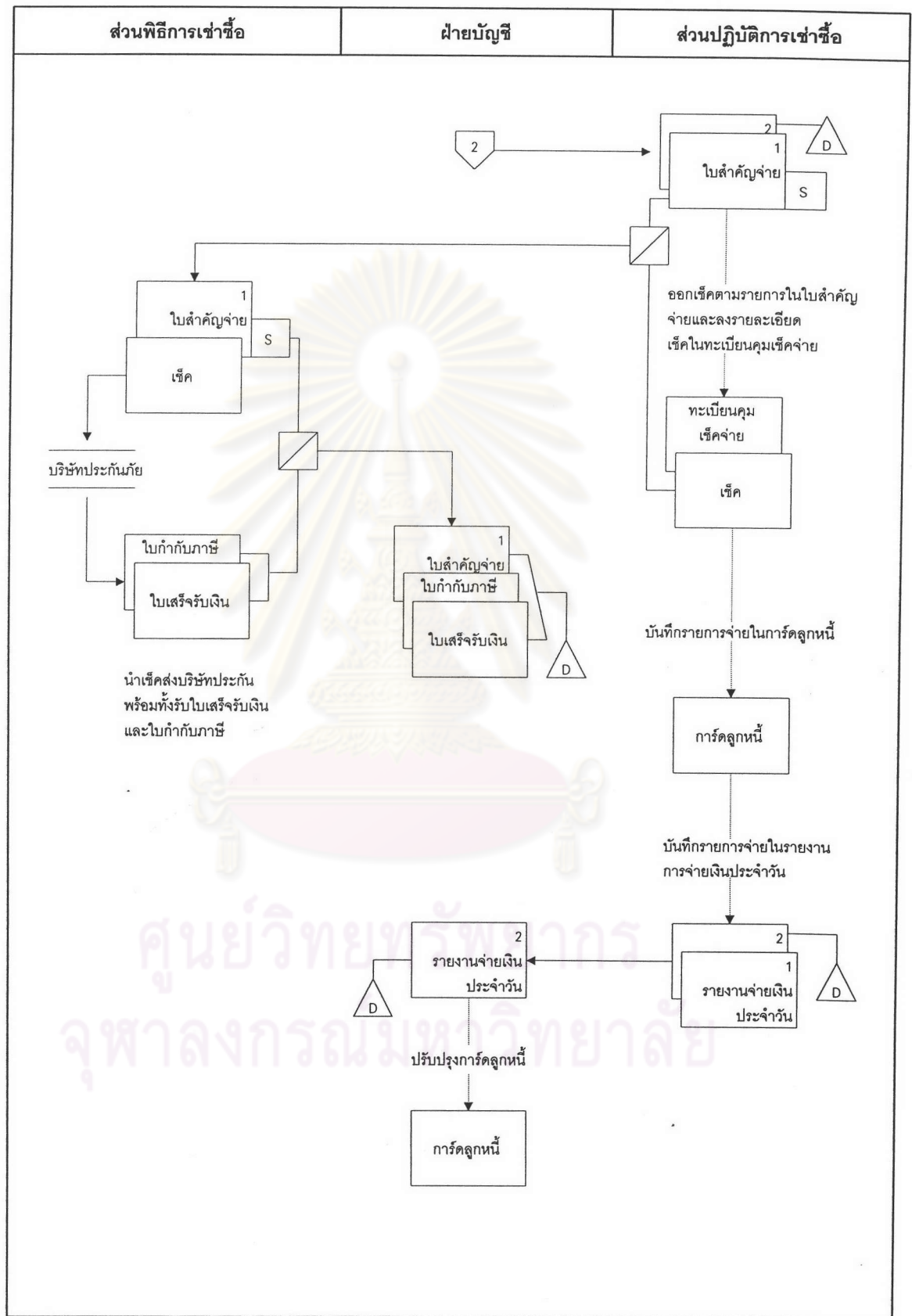
2.3.6.1 การสิ้นสุดสัญญาก่อนกำหนด เนื่องจากผู้ให้เช่าซื้อมีความประสงค์ที่จะขอชำระค่างวดคงค้างทั้งหมดก่อนครบกำหนด ในกรณีนี้ผู้ให้เช่าซื้อจะให้ส่วนลดแก่ผู้เช่าซื้อ โดยทั่วไปส่วนลดจะคำนวณจากดอกผลเช่าซื้อหรือการตัดบัญชีคงเหลือ ณ งวดที่ผู้เช่าซื้อทำการปิดสัญญา เช่น ให้ส่วนลด 70% ของยอดดอกผลเช่าซื้อหรือการตัดบัญชีคงเหลือ เป็นต้น ขั้นตอนการสิ้นสุดสัญญาก่อนกำหนดแสดงทางเดินเอกสารได้ในรูปที่ 2.7

2.3.6.2 การสิ้นสุดสัญญาตามกำหนด โดยผู้ให้เช่าซื้อได้ปฏิบัติครบถ้วน และชำระค่าเช่าซื้องวดสุดท้ายและเงินค้ำชำระอื่น ๆ เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนการสิ้นสุดสัญญาตามกำหนดแสดงทางเดินเอกสารได้ในรูปที่ 2.8

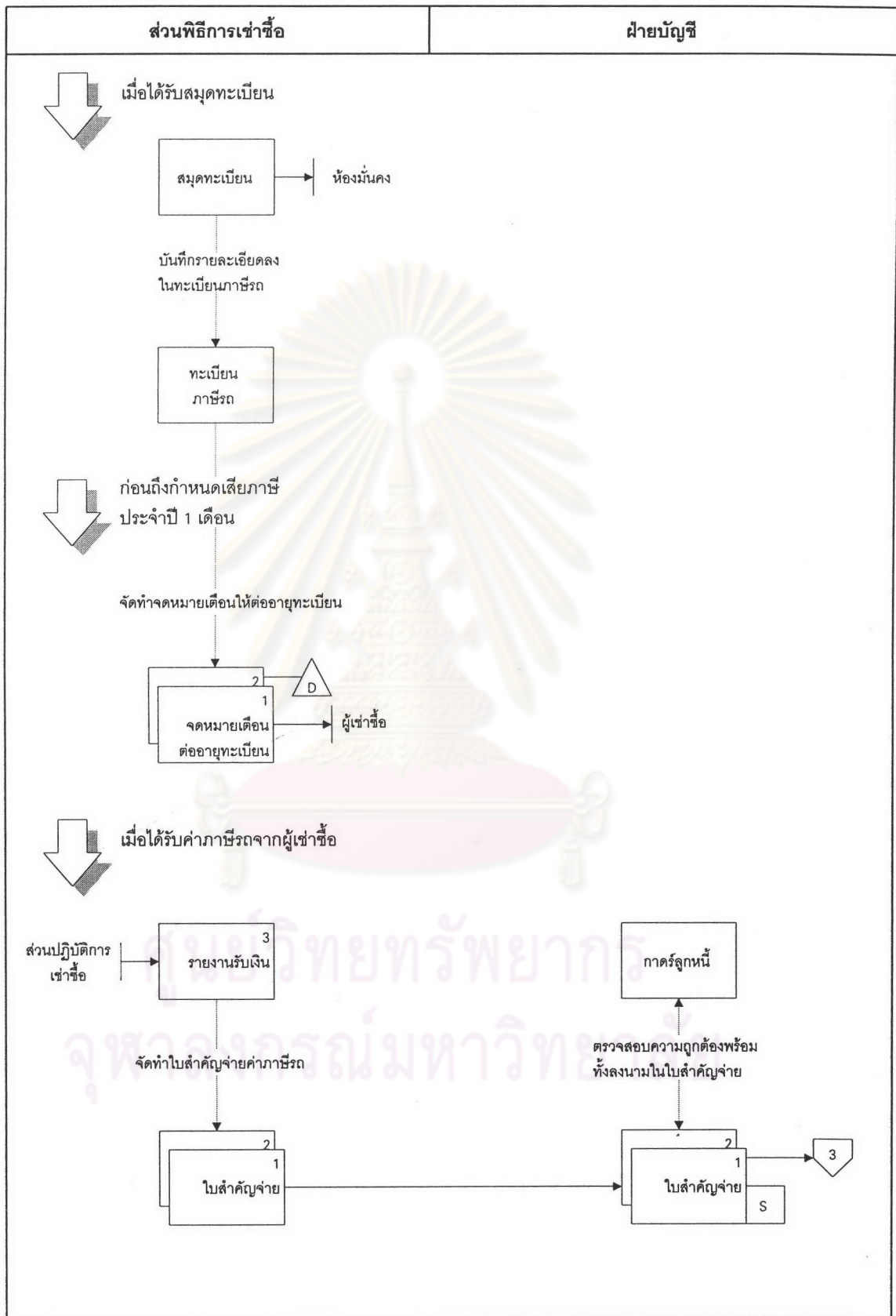
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

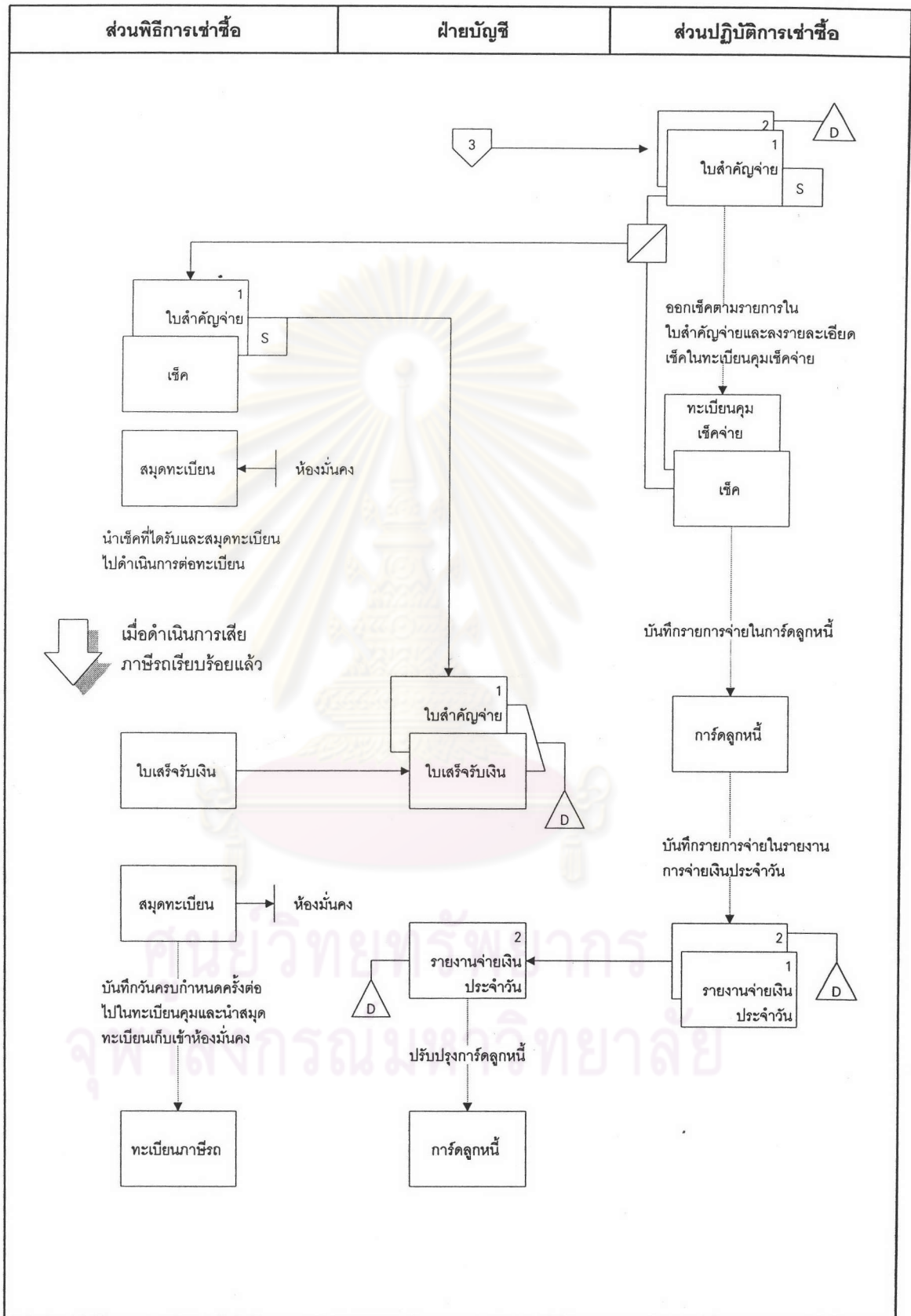
รูปที่ 2.5 ผังทางเดินเอกสารงานประกันภัยทรัพย์สิน

รูปที่ 2.5 ผังทางเดินเอกสารงานประกันภัยทรัพย์สิน (ต่อ)

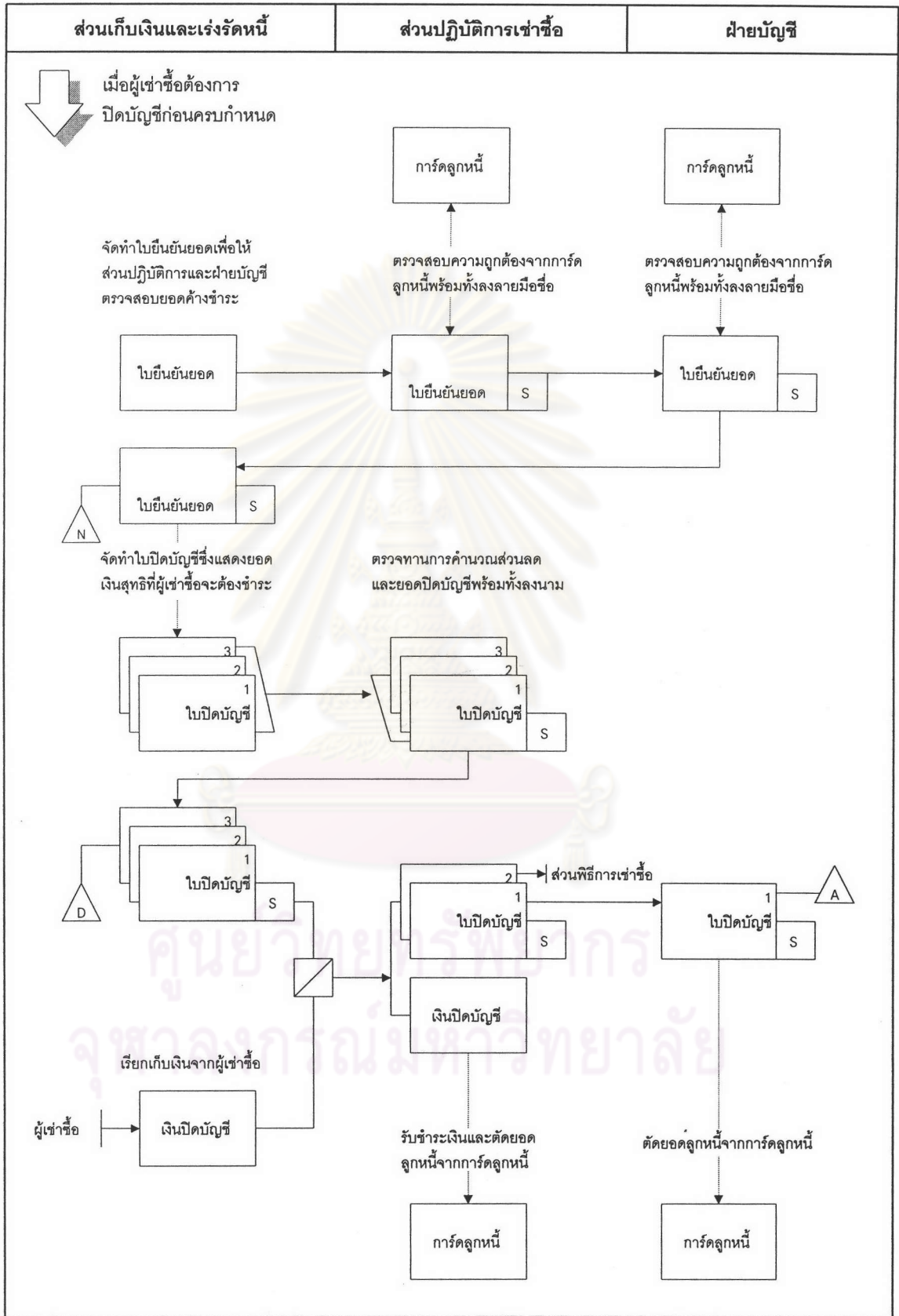

รูปที่ 2.6 ผังทางเดินเอกสารงานทะเบียนรถ

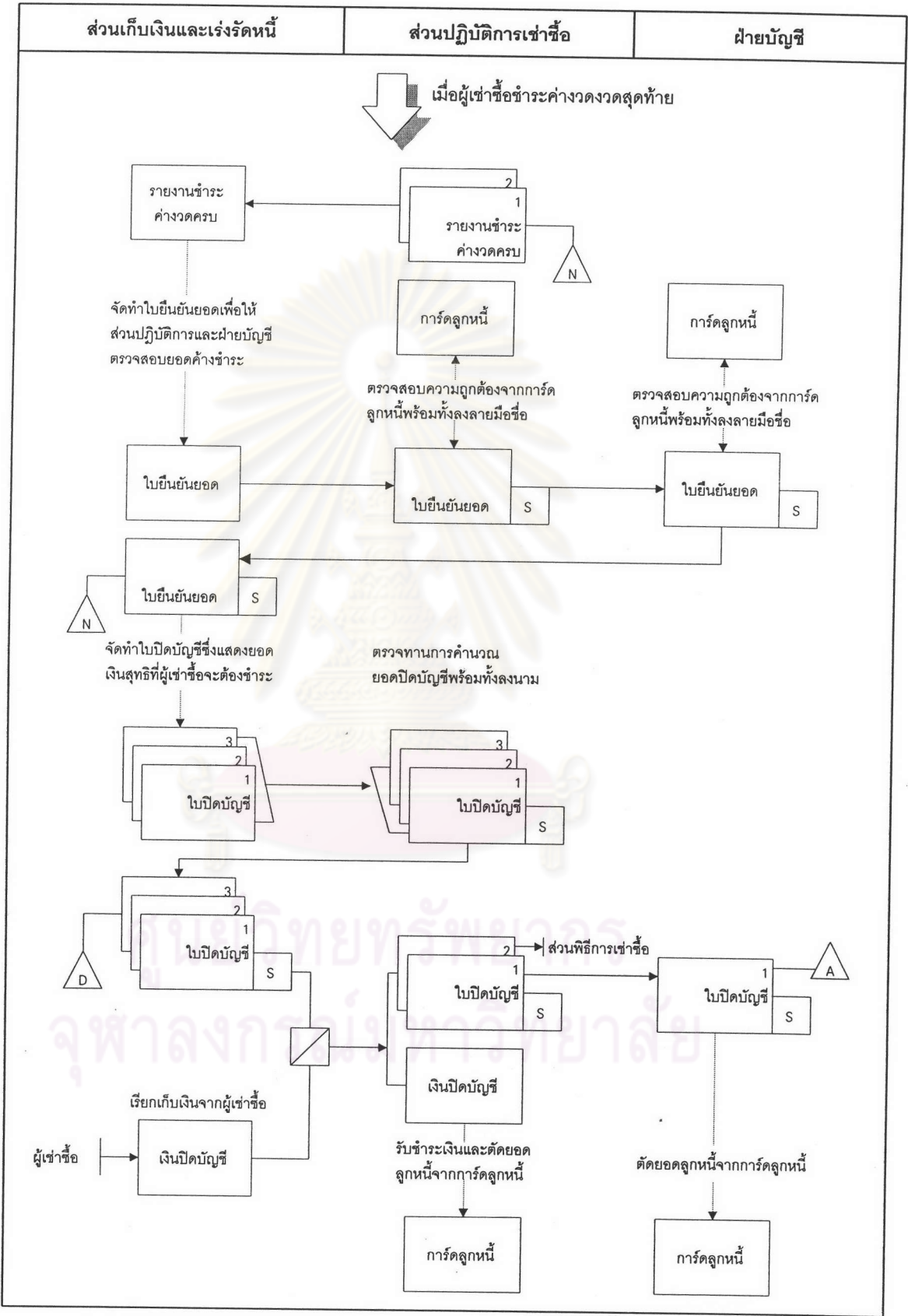

รูปที่ 2.6 ผังทางเดินเอกสารงานทะเบียนรถ (ต่อ)

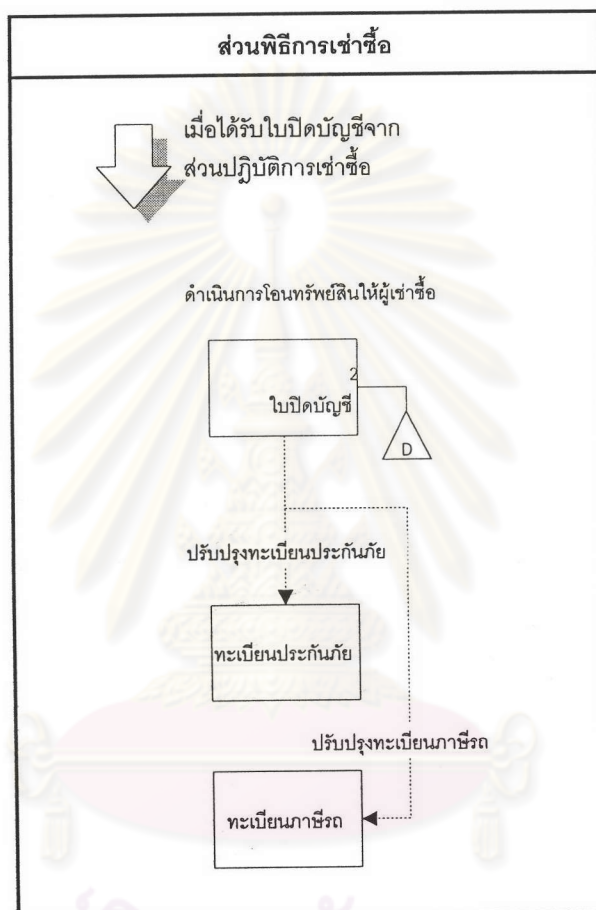

รูปที่ 2.7 ผังทางเดินเอกสารขั้นตอนการสิ้นสุดสัญญา ก่อนกำหนด

รูปที่ 2.8 ผังทางเดินเอกสารขั้นตอนการสิ้นสุดสัญญาตามกำหนด

2.3.7 ขั้นตอนการโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน ทั้งในกรณีการสิ้นสุดสัญญาที่กำหนดและตามกำหนดนี้ กรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินต้องตกเป็นของผู้เช่าซื้อทันทีตามสัญญา ในกรณีทรัพย์สินที่ต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ เช่น รถยนต์ก็จะมีการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้เช่าซื้อต่อไป ขั้นตอนการโอนกรรมสิทธิ์ แสดงทางเดินเอกสารได้ในรูปที่ 2.9

รูปที่ 2.9 แสดงผังทางเดินเอกสารขั้นตอนการโอนทรัพย์สิน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 การคำนวณและการรับรู้รายได้

2.4.1 การคำนวณอัตราดอกเบี้ย, ดอกผลเช่าซื้อและค่างวดเช่าซื้อ

ในการซื้อทรัพย์สินระบบเช่าซื้อ ผู้ซื้อจะต้องซื้อทรัพย์สินในราคาที่สูงกว่าราคาเงินสด ซึ่งส่วนต่างระหว่างราคาเช่าซื้อกับราคาเงินสดนี้ จะเป็นดอกเบี้ยและค่าบริการของการให้สินเชื่อ โดยหลักการของการคิดดอกเบี้ยและค่าบริการดังกล่าว ผู้ให้เช่าซื้อจะคิดในแบบ Flat Rate ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้ (ชนินทร์ พิทยาวิวิช, 2535)

ตัวอย่างที่ 1 ราคาทรัพย์สิน 360,000 บาท ระยะเวลาการผ่อนชำระ 48 เดือน ดอกเบี้ยร้อยละ 7 ต่อปี เงินชำระครั้งแรก 90,000 บาท (25% ของราคาทรัพย์สิน)

ราคาทรัพย์สินเงินสด	=	360,000.00 บาท
หัก เงินชำระครั้งแรก	=	90,000.00 บาท
คงเหลือค่างชำระ	=	270,000.00 บาท
ค่าดอกเบี้ยร้อยละ 7 ของเงินค่างชำระ	=	$(270,000 \times 7 \times 4) / 100$
ดอกผลเช่าซื้อ	=	75,600.00 บาท
รวมเงินค่างชำระและดอกเบี้ย	=	345,600.00 บาท
จะต้องผ่อนชำระเดือนละ	$(345,600 / 48) =$	7,200.00 บาท

$$\begin{aligned}
 \text{อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (True Rate)} &= r(2n) / (n+1) \\
 &= 7(2 \times 48) / (48 + 1) \\
 &= 13.71
 \end{aligned}$$

$$r = \text{อัตราดอกเบี้ย (Flat Rate)}$$

$$n = \text{ระยะเวลาผ่อนชำระ}$$

2.4.2 การรับรู้รายได้สำหรับกิจการให้เช่าซื้อ

ในการดำเนินธุรกิจให้เช่าซื้อ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังคงเป็นของผู้ให้เช่าซื้อแต่ผู้เช่าซื้อ มีเจตนาที่จะซื้อ และผู้ให้เช่าซื้อมีเจตนาที่จะขายทรัพย์สินที่เช่าซื้อ ดังนั้นในทางบัญชีจึงต้องถือว่าผู้ให้เช่าซื้อได้ขายทรัพย์สินนั้นแล้วตั้งแต่วันที่ทำสัญญาเช่าซื้อ กิจการจึงควรรับรู้กำไรที่เกิดจากการขายทั้งจำนวนในวันที่ทำสัญญา แต่โดยที่การให้เช่าซื้อมักมีระยะเวลาตามสัญญานานกว่ารอบระยะเวลาบัญชี การคำนวณดอกผลเช่าซื้อเพื่อการรับรู้รายได้ในแต่ละงวดที่ถึงกำหนดชำระ จะใช้วิธีผลรวมตัวเลขจำนวนงวด (Sum of the Digits) โดยนำจำนวนลำดับงวดแต่ละงวดมารวมกัน เพื่อให้เป็นฐานในการคำนวณดอกผลเช่าซื้อแต่ละงวด เช่น ผลรวมของจำนวนงวด 48 งวด = $48 + 47 + \dots + 3 + 2 + 1 = 1176$ (สุเทพ พงษ์พิทักษ์, 2536)

$$\text{ดอกผลเช่าซื้อแต่ละงวด} = \frac{\text{ดอกผลเช่าซื้อรอการตัดบัญชี} \times \text{จำนวนงวดที่เหลือ}}{\text{ผลรวมของจำนวนงวด}}$$

ตัวอย่างที่ 2 จากตัวอย่างที่ 1 ดอกเบี้ยที่เกิดจากการเช่าซื้อทั้งหมด 75,600 บาท สามารถคำนวณดอกผลเช่าซื้อเป็นรายได้สำหรับแต่ละงวดได้ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1 แสดงการคำนวณดอกเบี้ยเช่าซื้อเป็นรายได้สำหรับแต่ละงวด

งวดที่	ดอกเบี้ยเช่าซื้อที่ต้องรับรู้ เป็นรายได้ในแต่ละงวด	ดอกเบี้ยเช่า ซื้อคงเหลือ	เงินต้นที่ชำระ ในแต่ละงวด	เงินค่างวด	เงินค่างวดรวม ภาษี 7 % (VAT=504)	ยอดลูกหนี้ คงเหลือตาม สัญญาเช่าซื้อ
1	$75,600 \times 48 / 1176 = 3,085.71$	72,514.29	4,114.29	7,200.00	7,704.00	369,892.00
2	$75,600 \times 47 / 1176 = 3,021.43$	69,492.86	4,178.57	7,200.00	7,704.00	362,088.00
3	$75,600 \times 46 / 1176 = 2,957.14$	66,535.72	4,242.86	7,200.00	7,704.00	354,384.00
.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.
47	$75,600 \times 2 / 1176 = 128.57$	64.29	7,071.43	7,200.00	7,704.00	7,704.00
48	$75,600 \times 1 / 1176 = 64.29$	0.00	7,135.71	7,200.00	7,704.00	0
รวม	75,600.00		270,000.00	345,000.00	369,792.00	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4.3 ส่วนลดปิดสัญญาเช่าซื้อก่อนกำหนด

โดยทั่วไปผู้ให้เช่าซื้อจะให้ส่วนลดหรือค่าลดหย่อนแก่ผู้เช่าซื้อ ในกรณีที่ผู้เช่าซื้อขอชำระค่างวดทั้งหมดก่อนกำหนดโดยส่วนลดนี้จะคิดเป็นร้อยละของดอกผลเช่าซื้อคงเหลือ ณ งวดที่ผู้เช่าซื้อขอปิดสัญญา อัตราส่วนลดนี้ผู้ให้เช่าซื้อจะกำหนดเป็นตัวเลขที่แน่นอนและระบุไว้ในสัญญาตั้งแต่แรก

ตัวอย่างที่ 3 จากตัวอย่างที่ 2 ถ้าผู้เช่าซื้อแสดงความประสงค์จะขอชำระเงินค่างวดคงเหลือทั้งหมดในงวดที่ 3 และผู้ให้เช่าซื้อให้ส่วนลดในอัตราร้อยละ 70 ของดอกผลเช่าซื้อคงเหลือ จะมีวิธีคำนวณส่วนลดให้ผู้เช่าซื้อดังนี้

ส่วนลดร้อยละ 70

$$\begin{aligned} \text{ของดอกผลเช่าซื้อคงเหลือ} &= (66,535.72 \times 70) / 100 \\ &= 46,575.00 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ผู้เช่าซื้อต้องชำระเงิน} &= \text{เงินค่างวด 46 งวด (งวดที่ 3-48) - ส่วนลด} \\ &= (7,704 \times 46) - 46,575.00 \\ &= 307,809.00 \end{aligned}$$

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย